

Zijn arme kinderen minder slim?

Zijn arme kinderen minder slim?

Kinderen die opgroeien in armoede hebben minder goede schoolresultaten. Zijn deze kinderen dan minder slim? Nee, natuurlijk niet, daar zijn andere redenen voor. De hersenen van kinderen die in armoede opgroeien ontwikkelen zich anders.

Een groot aantal kinderen in Nederland leeft in armoede. Dat armoede niks goeds betekent voor de perspectieven van een kind wisten we al. Kinderen van ouders met een laag inkomen halen over het algemeen slechtere cijfers op school en hebben vaker leer- en geheugenproblemen. Hun IQ ligt gemiddeld 13 punten lager dan dat van kinderen met rijke ouders. Hoe langer kinderen in armoede leven, hoe groter hun academische achterstand wordt. De verschillen werken veelal door tot in de volwassenheid. Later in het leven hebben ze vaker slecht betaalde banen en een lager opleidingsniveau. Neurowetenschappelijk onderzoek laat zien dat de hersenen van kinderen in armoede zich vaak anders ontwikkelen dan de hersenen van kinderen die niet in armoede opgroeien. De verschillen zijn het grootst in hersengebieden die betrokken zijn bij het geheugen, de taal en zelfcontrole en de gebieden die te maken hebben met keuzes maken en planning. Sinds de hersenwetenschap zich er mee begon te bemoeien heeft het bewijs zich opgestapeld: MRI-scans laten zien dat de hersenstructuur zich bij arme kinderen anders ontwikkelt. We wisten dit eigenlijk al, de eerste levenservaringen van het kind zijn belangrijk zijn voor de vorming van hun brein. Tijdens de eerste duizend dagen uit het leven, zwangerschap inbegrepen, worden de hersenen in rap tempo aangelegd. In deze 'gevoelige' periode is het brein erg kwetsbaar voor verstoring. Of het nou gaat om armoede, verwaarlozing, oorlog, misbruik of ondervoeding: het zijn stuk voor stuk ervaringen die chronische stress opleveren. En stresshormonen richten schade aan in het brein. Arme kinderen presteren cognitief niet alleen slechter, ze zijn ook zowel lichamelijk als geestelijk minder gezond dan hun rijkere vriendjes. Wat is het aan armoede, dat zo verwoestend uitpakt? Is het geldgebrek, of komt het juist door zaken die vaak gepaard gaan met een laag inkomen, zoals het opleidingsniveau van de ouders of de manier van opvoeden? Een grote studie uit 2017 wijst heel duidelijk op dat eerste: geld is belangrijk voor de cognitieve ontwikkeling van kinderen. Geld maakt het verschil in de gezondheid van kinderen en hun cognitieve en sociale vaardigheden. Ging het inkomen omhoog? Dan zag je dat terug in de ontwikkeling en gezondheid op allerlei fronten. Arme kinderen hebben deels slechtere vooruitzichten, omdat hun ouders gewoon geen geld hebben. Er zijn twee verklaringen voor het feit dat inkomen zoveel uitmaakt voor de ontwikkeling van kinderen. De eerste is dat ouders die geld hebben, kunnen investeren in producten en diensten die de ontwikkeling ten goede komen, zoals boeken, educatief speelgoed, uitstapjes, gezonde voeding, sportclubs en een degelijk huis met kamers waar je rustig kan leren. De tweede model verklaring is dat armoede stress veroorzaakt. Dit heeft effect op de ouders. Wanneer je veel zorgen hebt zal dit effect hebben op de opvoedstijl. De effecten van armoede zijn vooral zorgelijk als arme kinderen slecht opgevoed worden en ouders bijvoorbeeld minder emotionele reactie vertonen op het gedrag van hun kind. Een liefdevolle omgeving en goede zorg kan het effect van armoede op de anatomie van het brein enigszins bufferen.

De stress die armoede met zich meebrengt is met weinig vergelijkbaar. Kan ik nog boodschappen halen? Kan mijn kind mee op schoolreisje? Blijft er nog genoeg geld over om de huur te betalen? Wie kan er oppassen als ik extra diensten moet werken? Het gaat maar door. Het is een vorm van stress waar je geen enkele controle over hebt. Je kunt er niet even aan ontsnappen.

Er is in Nederland nog veel te verbeteren op het gebied van armoedebestrijding. Gelukkig hebben wij in onze praktijk ook succesverhalen en krijgen de kinderen van deze ouders uitzicht op een betere toekomst. Wij krijgen voor de kinderen veel hulp van fondsen zoals “Sam& Voor Alle Kinderen”. Hoewel deze bijdragen niet de schulden oplossen dragen ze wel bij aan het welzijn van de kinderen.

Helaas wachten mensen vaak met hulp zoeken bij schulden. Hoe eerder de schulden worden aangepakt hoe kleiner de gevolgen voor ouders en kinderen zijn. Het is belangrijk dat in een steeds eerder stadium zowel ouders als kinderen de schulden durven te melden. Wanneer u of iemand in uw omgeving in de problemen zit kunt u uw gemeente benaderen of rechtstreeks met ons bellen. Wij wensen u in dit zeer bijzondere jaar een gezonde toekomst op elk gebied.

